

Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie komunikatu Komisji do Parlamentu Europejskiego i Rady „Strategia na rzecz zrównoważonej konkurencyjności branży budowlanej i jej przedsiębiorstw”

COM(2012) 433 final

(2013/C 198/07)

Sprawozdawca: **Aurel Laurențiu PLOSCEANU**

Współsprawozdawca: **Enrico GIBELLIERI**

Dnia 7 września 2012 r. Komisja Europejska, działając na podstawie art. 304 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE), postanowiła zasięgnąć opinii Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie

komunikatu Komisji do Parlamentu Europejskiego i Rady „Strategia na rzecz zrównoważonej konkurencyjności branży budowlanej i jej przedsiębiorstw”

COM(2012) 433 final.

Komisja Konsultacyjna ds. Przemian w Przemysle, której powierzono przygotowanie prac Komitetu w tej sprawie, przyjęła swoją opinię 12 marca 2013 r.

Na 489. sesji plenarnej w dniach 17–18 kwietnia 2013 r. (posiedzenie z 17 kwietnia) Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny stosunkiem głosów 128 do 2 – 7 osób wstrzymało się od głosu – przyjął następującą opinię:

1. Wnioski i zalecenia

1.1 EKES z zadowoleniem przyjmuje plan działania w sprawie zrównoważonej konkurencyjności branży budowlanej, opublikowany przez Komisję w lipcu 2012 r.

1.2 EKES uznaje strategiczne znaczenie branży budowlanej dla gospodarki europejskiej pod względem jej udziału w PKB, roli budownictwa w tworzeniu zatrudnienia, a także w generowaniu wzrostu gospodarczego.

1.3 EKES postrzega branżę budowlaną jako ważny czynnik ograniczania unijnego popytu na energię, zmniejszania śladu ekologicznego ludzkości i przyczyniania się do łagodzenia zmiany klimatu i dostosowywania się do jej skutków. EKES oczekuje, że plan działania ułatwi branży sprostanie tym tak istotnym dla społeczeństwa wyzwaniom.

1.4 Branża budowlana, która generuje prawie 10 % PKB UE, jest kluczem do zdrowej gospodarki. Dążąc do osiągnięcia wzrostu, krajowi decydenci polityczni muszą zająć się branżą budowlaną, tak jak uczyniła to Komisja za pośrednictwem swojego komunikatu, i dostrzec, że branża ta może tworzyć wzrost i zatrudnienie i przyczyniać się do ochrony środowiska – które się słusznie obywatelom UE należą – jeśli tylko stworzy się jej odpowiednie warunki finansowe i regulacyjne.

Zdaniem EKES-u branża budowlana nie potrzebuje bezpośredniej pomocy finansowej w rodzaju subsydiów, natomiast celem planu działania powinno być stworzenie ram politycznych i regulacyjnych umożliwiających optymalne przyczynianie się tej branży do osiągnięcia wzrostu gospodarczego, dobrostanu społecznego i zarządzania środowiskowego, co obejmuje dbałość o odpowiedni przepływ inwestycji publicznych i prywat-

nych finansowania w celu wspierania wykonalnych projektów, a także zapewnienie finansowania gospodarek państw członkowskich w większości przez kredyty bankowe dzięki wprowadzeniu takich natychmiastowych i skutecznych środków, które poprawią dostęp MŚP do kredytów, w tym poprzez ustanowienie specjalnych mechanizmów gwarancji i regwarancji.

1.5 Prostota, stabilność i spójność unijnych ram regulacyjnych i normalizacyjnych jest także kluczowym czynnikiem wewnętrznej i zewnętrznej konkurencyjności branży budowlanej w Europie.

1.6 EKES ma pełną świadomość, że podczas gdy środki oszczędnościowe równoważą luki strukturalne, to nie prowadzą one do przywrócenia wzrostu, lecz przeciwnie, w wielu krajach pogarszają jeszcze kryzys gospodarczy. Niezbędne są inwestycje w zrównoważone budownictwo i infrastrukturę, by zapewnić Europie perspektywę wzrostu i zatrudnienia.

1.7 Zorganizowane społeczeństwo obywatelskie zwraca się do Komisji, Parlamentu Europejskiego, Rady i rządów państw członkowskich, by postrzegały inwestycje w zrównoważone budownictwo i w niezbędną infrastrukturę jako strategiczny czynnik przyszłego wzrostu gospodarczego i zatrudnienia, a nie jako po prostu kolejną formę wydatkowania pieniędzy publicznych. Ponadto EKES zaleca, by nie uwzględniać tego rodzaju inwestycji przy ocenie stopnia spełnienia przez dany kraj kryteriów określonych w pakcie stabilności i wzrostu.

1.8 Renowacja starzejących się zasobów budowlanych w UE oferuje duże możliwości ograniczenia popytu na energię z myślą o osiągnięciu celów UE dotyczących ograniczenia o 20 % emisji gazów cieplarnianych i zmniejszenia o 20 % popytu na energię. Tego rodzaju działania ograniczyłyby także import kopalnych źródeł energii i sprawiłyby, że więcej bogactw

UE pozostawałoby w Europie, przyczyniając się tym samym do utrzymania i tworzenia zatrudnienia podczas trwającego kryzysu finansowo-gospodarczego. By zrealizować ten potencjał poszczególne państwa muszą zapewnić odpowiednie bodźce finansowe i fiskalne, by zachęcać rynek do większych oszczędności energii i zmniejszyć niedobór kwalifikacji.

1.9 Innym istotnym wyzwaniem jest modernizacja europejskiej infrastruktury transportowej, energetycznej i szerokopasmowej, by zaspokoić potrzeby przyszłych generacji i zapewnić konkurencyjność i atrakcyjność Europy na arenie światowej jako celu bezpośrednich inwestycji zagranicznych (BIZ). Bez uznania przez rządy znaczenia tych inwestycji Europie grozi opóźnienie w stosunku do reszty świata, zarówno gospodarcze, jak i pod względem dobrostanu społecznego.

1.10 Zmiany demograficzne stawiają środowisko zbudowane przed nowymi wyzwaniami, z którymi branża ta będzie musiała się uporać. Chodzi tu między innymi o skutki starzenia się społeczeństwa dla dostępu do środowiska zbudowanego. EKES odnotowuje w tym miejscu działania prowadzone z upoważnienia Komisji Europejskiej przez Europejski Komitet Normalizacyjny, by przystosować odpowiednie normy do zasad „projektowania dla wszystkich”. Ponadto branża budowlana stoi przed wyzwaniem związanym ze starzeniem się siły roboczej. W tym kontekście EKES przypomina strategię „Europa 2020” na rzecz zatrudnienia i inteligentnego, trwałego wzrostu gospodarczego sprzyjającego włączeniu społecznemu ⁽¹⁾ oraz wyzwanie, jakie starzenie się społeczeństwa stawia przed całą gospodarką.

1.11 Oprócz tego, że sektor budownictwa przyczynia się do łagodzenia zmiany klimatu, dostosowanie się do skutków zmiany klimatu tworzy nowe problemy w środowisku zbudowanym, którymi sektor będzie się musiał zająć. Obejmują one skutki ekstremalnych zjawisk pogodowych, które wymagają bardziej odpornego środowiska zbudowanego oraz odpowiednich struktur ochronnych. EKES podkreśla, że należy to uwzględnić w obowiązujących obecnie znormalizowanych metodologiach technicznych, takich jak Eurokody.

1.12 Branża budowlana może odegrać kluczową rolę w sprośnaniu tym wyzwaniom pod warunkiem zapewnienia wymaganych inwestycji. Chociaż obligacje projektowe pomagają w pozyskiwaniu dodatkowego finansowania prywatnego projektów, nie mogą zastąpić inwestycji publicznych.

1.13 Wiele przedsiębiorstw branży budowlanej, zwłaszcza MŚP, znajduje się pod ogromną presją z powodu opóźnień w płatnościach ze strony klientów reprezentujących sektor publiczny, a także prywatny. By zapewnić tym spółkom przetrwanie należy należycie wdrożyć dyrektywę 2011/7/UE w sprawie opóźnień w płatnościach w transakcjach handlowych. Aby należycie wprowadzić w życie postanowienia dyrektywy 2011/7/UE i zrealizować jej cele, EKES kładzie szczególny nacisk na zmniejszenie do 30 dni maksymalnego terminu

uregulowania płatności/odbioru w przetargach oraz na zagwarantowanie wypełniania tego zobowiązania w formie faktycznego uregulowania faktur, poprzez przyjęcie odpowiednich środków budżetowych i administracyjnych (zwłaszcza dotyczących uzyskiwania kredytów bankowych w celu uregulowania odsetek). EKES zgadza się, że priorytetowe znaczenie ma rozwiązanie problemu odsetek zarejestrowanych przed transpozycją dyrektywy 2011/7/UE. Bardzo poważne opóźnienia w płatnościach faktur w związku z różnymi przetargami publicznymi kładą się cieniem na konkurencyjność, rentowność i stabilność przedsiębiorstw. Chodzi zwłaszcza o to, by te kraje, które do tej pory miały krótsze terminy wypłat, nie wykorzystały przewidzianych w dyrektywie odstępstw do przedłużenia tych okresów. W tym kontekście EKES zaleca, by maksymalny dozwolony termin uregulowania płatności faktur (w tym ich przyjęcia i weryfikacji) wynosił 30 dni.

1.14 EKES podkreśla, że aby nie przekreślić ani nie ograniczać szans na ożywienie gospodarcze, należy wznowić i wzmocnić kredyty bankowe dla inwestorów i gospodarki realnej. Zaleca, by uniknąć nadmiernego nadzoru ostrożnościowego przy udzielaniu kredytów i nie dawać pierwszeństwa rozwijaniu lokat w formie papierów wartościowych ze szkodą dla kredytów dla przedsiębiorstw, które przetrwały okres kryzysu. Kredyty pomostowe są niezbędne do codziennego przetrwania wielu firm, zwłaszcza MŚP. W związku z tym stosowane obecnie przez banki ograniczenia w przyznawaniu pożyczek faktycznie zagrażają przetrwaniu tych przedsiębiorstw. By nie pogarszać jeszcze obecnych trudności z uzyskaniem pożyczek, finansowe normy ostrożnościowe, w rodzaju tych wprowadzonych umową Bazylea III, nie powinny prowadzić do dalszych ograniczeń w kredytowaniu przez banki gospodarki realnej. Aby to osiągnąć, pożyczanie tanich pieniędzy z EBI należy obwarunkować obowiązkiem wykorzystania znacznej ich części na gospodarkę realną.

1.15 Zapewnienie dobrych warunków pracy jest bardzo istotne dla tworzenia zrównoważonej i konkurencyjnej branży budowlanej. W konkluzji sprawozdania Atkina z 1993 r. ⁽²⁾ stwierdzono, że zależność sektora budowlanego od niepewnych form zatrudnienia, takich jak fikcyjna praca na własny rachunek, jest czynnikiem zniechęcającym do wydajności. A zatem plan działania powinien także określać strategie stabilizacji zatrudnienia w branży i zwalczania nielegalnych praktyk takich jak pozorne samozatrudnienie.

1.16 Niezależnie od form zatrudnienia należy wprowadzić zachęty do podnoszenia umiejętności siły roboczej i oferowania możliwości uczenia się przez całe życie.

1.17 Obchodzenie regulacji i zobowiązań społecznych zakłóca funkcjonowanie rynku budownictwa. Należy zatem zapewnić równe reguły konkurencji oparte na zgodności z istniejącymi regulacjami i warunkami socjalnymi obowiązującymi w państwie przyjmującym. W tym celu należy zastosować odpowiednie mechanizmy egzekwowania, by zadbać o stosowanie warunków państwa przyjmującego.

⁽¹⁾ Komunikat Komisji, COM(2010) 2020 z 3 marca 2010 r. „Europa 2020”: Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu.

⁽²⁾ *Secteur, Strategic Study on the Construction Sector: Final Report: Strategies for the Construction Sector*, WS Atkins International (1993) [Strategiczna analiza branży budowlanej: Sprawozdanie końcowe: Strategie na rzecz branży budowlanej].

1.18 EKES wzywa instytucje europejskie i państwa członkowskie do bardziej zdecydowanej polityki i podjęcia konkretnych działań, by zwalczać wpływ korupcji i organizacji kryminalnych na udzielanie zamówień publicznych, zwłaszcza w dziedzinie dużych projektów infrastrukturalnych. Wywieranie takiego wpływu za pomocą pogroźek i przemocy prowadzi do niemożliwej do zaakceptowania, nieuczciwej konkurencji ograniczającej wolność i demokrację.

1.19 Komitet podkreśla, że należy pozwolić państwom członkowskim na stosowanie obecnych i dodatkowych środków kontroli lub formalności administracyjnych, które okazały się skuteczne i konieczne. Obejmuje to obowiązek zapewnienia, by takie kontrole, mechanizmy monitorowania i egzekwowania oraz skuteczne i adekwatne inspekcje były faktycznie prowadzone, tak by zadbać o zgodność z prawem krajowym oraz dyrektywą o delegowaniu pracowników (96/71/WE).

1.20 Należy zapewnić pracownikom migrującym minimalne warunki socjalne i/lub równe traktowanie na podstawie warunków i regulacji obowiązujących w państwie przyjmującym. Należy także wprowadzić odpowiednie mechanizmy egzekwowania w celu zwalczania dumpingu socjalnego i nierównego traktowania pracowników migrujących w odniesieniu do przepisów prawa.

1.21 Badania i rozwój muszą odgrywać istotniejszą rolę w branży budowlanej jako narzędzie zwiększania wydajności. Należy prowadzić politykę na rzecz ciągłych innowacji, zwiększonej wydajności opartej na kompetencjach siły roboczej, inteligentnych nowych produktów i inteligentnej organizacji pracy, a także wysokiej jakości miejsc pracy. Pod tym względem technologia środowiskowa może być jednym z motorów nowego rozwoju.

1.22 EKES popiera wprowadzenie we wszystkich państwach członkowskich sprawiedliwych i wyważonych warunków umowy obejmujących przedsiębiorstwa spoza UE działające na unijnym rynku budowlanym. Promowanie najkorzystniejszej ekonomicznie oferty (zamiast „najniższej ceny”), a także konsekwentne odrzucanie rażąco niskich ofert, to niezbędne filary skutecznej i uczciwej konkurencji.

1.23 Aby branża budowlana mogła lepiej przyczynić się do rozwoju zrównoważonego EKES zaleca przeprowadzanie oceny i wyceny aktywów na podstawie ich całego cyklu życia. W stosownych przypadkach tego rodzaju oceny powinny być oparte na normach opracowanych przez Europejski Komitet Normalizacyjny bądź przez niego przyjętych.

1.24 EKES z zadowoleniem przyjmuje utworzenie przez UE strategicznego forum wysokiego szczebla i wyraża gotowość udziału w nim z myślą o zwiększeniu spójności polityk UE dotyczących branży budowlanej.

2. Kontekst

2.1 Branża budowlana w UE-27 dotkliwie odczuwa skutki kryzysu finansowego, który wybuchł w 2008 r. i doprowadził do pogorszenia koniunktury gospodarczej w budownictwie. Początek kryzysu zadłużeniowego w strefie euro i wprowadzenie programów oszczędnościowych w wielu państwach członkowskich opóźniły powrót na ścieżkę wzrostu.

2.2 Niemniej w 2011 r. branża budowlana osiągnęła obrót w wysokości 1 208 mld EUR, co stanowi 9,6 % PKB UE-27 i 51,5 % nakładów brutto na środki trwałe ⁽³⁾.

2.3 W branży budowlanej działa 3,1 mln przedsiębiorstw – 95 % z nich to MŚP zatrudniające mniej niż 20 pracowników, a 93 % z nich zatrudnia mniej niż 10 pracowników.

2.4 Budownictwo jest największym pracodawcą spośród wszystkich sektorów przemysłowych w Europie: w 2011 r. zatrudniało 14,6 mln pracowników, co stanowi 7 % całkowitego zatrudnienia i 30,7 % zatrudnienia w przemyśle. Od 2008 r. zatrudnienie w tej branży systematycznie spada.

2.5 Biorąc pod uwagę efekt mnożnikowy (jedna osoba zatrudniona w budownictwie tworzy zatrudnienie dla dwóch osób pracujących w innym sektorze), 43,8 mln pracowników w UE jest pośrednio lub bezpośrednio zależnych od branży budowlanej.

2.6 Na sektor budowlany w różnych państwach członkowskich wpływa ten sam rodzaj czynników gospodarczych, do których można zasadniczo zaliczyć:

- trwałe skutki zapaści kredytowej, która ograniczyła udzielanie pożyczek;
- rezygnacja z pozostałych działań na rzecz naprawy gospodarki;
- początek kryzysu zadłużeniowego latem 2010 r.;
- a następnie wprowadzenie środków oszczędnościowych w całej Europie.

2.7 Działanie na rzecz konsolidacji budżetowej i fiskalnej oraz istotne cięcia w inwestycjach w celu rozwiązania kryzysu zadłużeniowego osłabiają wysiłki podejmowane przez poszczególne państwa.

2.8 Zachwiało to jeszcze bardziej wciąż kruchym zaufaniem przedsiębiorstw i konsumentów.

2.9 Przewiduje się, że całkowita produkcja budowlana obniży się o ponad 2 % w 2012 r. w wyniku spadków we wszystkich segmentach tej branży.

2.10 Przeprowadzona przez Bank Światowy analiza wymienia branżę budowlaną wśród sektorów, w których korupcja i przestępczość zorganizowana objawiają się:

- udzielaniem zamówień pod dyktando interesów politycznych, a nie w drodze procedury przetargowej;
- sposobem udzielania akredytacji w ramach procedury certyfikacji w budownictwie.

Państwa członkowskie UE określiły zjawiska korupcji jako przejawiające się:

⁽³⁾ FIEC Statistical Report R54. [Sprawozdanie statystyczne Europejskiej Federacji Przemysłu Budowlanego (European Construction Industry Federation)].

- praktykami w zakresie inżynierii finansowej i niepłacaniem w terminie za pracę wykonywaną przez firmy budowlane;
- utrzymywaniem barier technicznych, administracyjnych bądź regulacyjnych wypaczających procedurę przetargową.

3. Propozycja Komisji

3.1 Proponowana strategia ma na celu:

- ustosunkowanie się do najważniejszych wyzwań, z którymi będzie musiała zmierzyć się branża budowlana do 2020 r., a które dotyczą inwestycji, kapitału ludzkiego, energii i wymagań w dziedzinie ochrony środowiska naturalnego, regulacji i dostępu do rynku;
- przedstawienia projektu krótko- i średnioterminowego planu działania z myślą o sprośaniu tym wyzwaniom.

3.2 Celem niniejszego wniosku jest:

- pobudzanie popytu na zrównoważone środowisko zbudowane, zwłaszcza na renowację budynków;
- poprawa funkcjonowania łańcucha dostaw/łańcucha wartości i rynku wewnętrznego na produkty i usługi budowlane;
- rozszerzanie perspektyw rynkowych unijnych przedsiębiorstw budowlanych na arenie międzynarodowej.

3.3 Proponowany plan działania koncentruje się na następujących pięciu celach:

- 3.3.1 stymulowanie korzystnych warunków inwestycyjnych;
- 3.3.2 zapewnienie lepszych podstaw kapitału ludzkiego;
- 3.3.3 poprawa efektywnego gospodarowania zasobami, efektywności środowiskowej i możliwości biznesowych;
- 3.3.4 wzmocnienie wewnętrznego rynku budownictwa;
- 3.3.5 wspieranie konkurencyjnej pozycji unijnych przedsiębiorstw budowlanych na rynkach światowych.

3.4 Co się tyczy zarządzania, to proponuje się utworzenie trójstronnego forum strategicznego (z udziałem Komisji, państw członkowskich i zainteresowanych stron) w celu monitorowania postępów we wdrażaniu strategii.

4. Obecny stan branży budowlanej – analiza SWOT

4.1 Mocne strony

4.1.1 Łagodzenie zmian klimatu i przystosowanie się do ich skutków oraz zmniejszanie śladu ekologicznego ludzkości.

Działalność budowlana ma charakter lokalny i cechuje się wysoką pracochłonnością. Z tego względu nie można przenieść produkcji na inne kontynenty, co daje nam pewność, że miejsca pracy pozostaną w Europie.

Praca 43,8 mln osób w UE-27 jest wciąż pośrednio lub bezpośrednio zależna od branży budowlanej.

Duża liczba mikroprzedsiębiorstw i MŚP działających w branży budowlanej oznacza, że działalność ta jest głęboko zakorzeniona w społecznościach lokalnych i odzwierciedla różnorodność lokalnych tradycji i kultur.

W wielu państwach członkowskich branża budowlana, wraz z instytucjami kształcenia zawodowego, odgrywa centralną rolę w przyuczaniu do zawodu, zapewniając tym samym mobilność społeczną.

4.2 Słabe strony

4.2.1 W wielu krajach branżę budowlaną ograniczają uregulowania, które utrudniają tworzenie partnerstw między przedsiębiorstwami, np. przepisy dotyczące odpowiedzialności, a ponadto złożony łańcuch wartości oraz duże prawdopodobieństwo wystąpienia konfliktów i braku efektywności, co stanowi przeszkodę w zwiększeniu konkurencyjności.

4.2.2 Pomimo niedawno notowanego postępu, na przykład publikacji manifestu pt. *Building Prosperity for the Future of Europe* [Budowanie dobrobytu dla przyszłości Europy] – pierwotnie opublikowanego w listopadzie 2010 r. przez nieformalną platformę, jaką jest Europejskie Forum Budowlane [*European Construction Forum*], a następnie ponownie opublikowanego w styczniu 2013 r. specjalnie pod kątem komunikatu Komisji – branża ta składa się z tak wielu różnych zainteresowanych podmiotów, że trudno jest koordynować wszystkie zróżnicowane poglądy i przemawiać jednym głosem na szczeblu krajowym czy europejskim.

4.2.3 Niekiedy sektor ten poddaje się spekulacyjnym boomom budowlanym, jak w przypadku kilku państw członkowskich w pierwszej dekadzie XXI wieku, które są napędzane dostępnością niskoprocentowanego kredytu na projekty deweloperskie.

4.2.4 Podejmowane w ramach polityki środki mające na celu propagowanie szczególnych rodzajów budownictwa, takie jak zachęty fiskalne do renowacji służących zwiększaniu efektywności energetycznej lub do przeróbek technicznych bądź taryfy gwarantowane służące wspieraniu mikrogeneracji energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych mają często nieprzewidywalny i krótkoterminowy charakter. Ponadto często rezygnuje się z nich zanim ich korzyści staną się odczuwalne.

4.2.5 Najniższa cena jest tradycyjnie podstawą udzielania zamówień publicznych. Tego rodzaju presja na obniżanie cen oferty przetargowej zniechęca przedsiębiorstwa do wprowadzania innowacji procesów i do inwestowania w nowe, innowacyjne materiały. Ponadto procedury przetargowe rzadko zezwalają na przedstawianie wariantów. Brak tej możliwości oraz restrykcyjne systemy ubezpieczenia są dodatkową przeszkodą w zwiększaniu innowacyjności.

4.2.6 Branża budowlana niewiele inwestuje w badania i rozwój w porównaniu z innymi gałęziami przemysłu z uwagi na rozdrobnienie tego sektora, wysoce uregulowany i normatywny charakter prac budowlanych i tradycyjnie małe marże zysku w budownictwie. Niemniej EKES odnotowuje utworzenie publiczno-prywatnego partnerstwa na rzecz efektywności energetycznej, które łączy wsparcie UE dla badań i rozwoju z współfinansowaniem przez sektor prywatny.

4.2.7 Pomimo dokonanego w ostatnich latach ogromnego postępu branża budowlana nadal ma problem wizerunkowy, toteż priorytetem pozostaje faktyczna poprawa bezpieczeństwa i higieny pracy. Ogólniej rzecz biorąc, pomimo pogorszenia koniunktury branża ta nadal nie przyciąga dostatecznej liczby wykwalifikowanych absolwentów studiów inżynierskich. Zmiany demograficzne tylko nasiliły ten problem. Sektor ten musi sam uporać się z problemem wizerunku i przyciągnąć młodych i wykwalifikowanych pracowników.

4.3 Możliwości

4.3.1 Charakterystyka energetyczna zasobów budowlanych oferuje tej branży ogromne możliwości zwiększenia działalności z wykorzystaniem istniejących technologii. Niemniej rządy krajowe muszą dostrzec ten potencjał i zapewnić odpowiednie wsparcie finansowe i zachęty fiskalne.

4.3.2 Państwa członkowskie oraz Unia Europejska powinny koordynować realizowane na szeroką skalę programy inwestycyjne dotyczące kluczowej infrastruktury i budynków, przyczynając na ten cel większe środki niż zaproponowano w instrumencie „Łącząc Europę” w kontekście następnym wieloletnich ram finansowych.

4.3.3 W średniej i długiej perspektywie branża ta może przyczynić się do osiągnięcia zrównoważonej i niskoemisyjnej gospodarki, jeżeli wprowadzi się niezbędne zachęty regulacyjne i finansowe.

4.3.4 Sektor budowlany będzie odgrywać pierwszoplanową rolę w sprostaniu wyzwaniom związanym z łagodzeniem zmiany klimatu i przystosowaniem się do niej.

4.3.5 Rozwój nowych technologii opartych na informatyce, takich jak modelowanie informacji o budynku (BIM) pomaga pobudzać innowacje i zwiększać efektywność branży.

4.4 Zagrożenia

4.4.1 Głównym zagrożeniem dla branży budowlanej jest brak inwestycji publicznych i prywatnych, co już doprowadziło do bankructwa skądinąd rentownych przedsiębiorstw, a od 2008 r. do znaczącego spadku zatrudnienia. Przedłużająca się recesja w budownictwie doprowadzi do trwałego odpływu architektów, projektantów, inżynierów i rzemieślników.

4.4.2 Jeszcze innym zagrożeniem związanym z wyżej opisaną sytuacją jest starzenie się siły roboczej i brak wykwalifikowanych młodych pracowników, którzy mogliby ją zastąpić. Według danych z Niemiec w 2011 r. 44 % siły roboczej miało ponad 45 lat.

4.4.3 Jeszcze innym zagrożeniem jest pojawienie się na rynku zamówień publicznych UE wykonawców z krajów trzecich. Spółki te, będące często własnością państwa, wykorzystują finansowanie oferowane przez kraj macierzysty do podcinania uczciwej konkurencji, tak jak miało to miejsce w przypadku budowy autostrady A2 w Polsce w 2009 r. z udziałem chińskiej firmy państwowej. Tego rodzaju nieuczciwa konkurencja pogarsza jakość budownictwa oraz obniża wynagrodzenia lokalnych pracowników tej branży.

4.4.4 Wywierana przez władze presja na oszczędność środków przy udzielaniu zamówień publicznych często

prowadzi do przedstawiania rażąco niskich ofert. Tego rodzaju przetargi obniżają jakość środowiska zbudowanego, zagrażają społecznemu dobrobytowi pracowników i na dłuższą metę zwiększają koszty.

4.4.5 Budownictwo jest już wysoce uregulowaną działalnością i to z całkiem zasadnych względów, lecz jeśli nie będziemy koordynować przyjmowanego na szczeblu UE prawodawstwa dotyczącego tego sektora, to może ono przynieść skutki odwrotne do zamierzonych.

4.4.6 Jedną z głównych cech budownictwa w UE jest wysoce mobilny charakter zatrudnienia. Wykorzystywanie siły roboczej z innych krajów, zwłaszcza osób samozatrudnionych i pracowników czasowo delegowanych, nie powinno stanowić formy dumpingu socjalnego, które stosuje się, by uniknąć płacenia składek na ubezpieczenie społeczne i obejść zobowiązania socjalne obowiązujące w kraju przyjmującym.

4.4.7 Istotnym wyzwaniem dla branży materiałów budowlanych jest przyszły dostęp do surowców, a także efektywna gospodarka zasobami.

5. Poglądy partnerów gospodarczych i społecznych oraz zorganizowanego społeczeństwa obywatelskiego

5.1 Na wysłuchaniu zorganizowanym przez komisję CCMI 19 grudnia 2012 r. podkreślono następujące główne aspekty:

5.1.1 Komunikat Komisji został opublikowany o czasie; ponadto zawiera wiele elementów oczekiwanych przez branżę budowlaną.

5.1.2 Proponowana strategia nie przedstawia taktyki radzenia sobie z wpływem zmiany klimatu na branżę budowlaną.

5.1.3 Rozwiązanie kwestii finansowania projektów i tendencji do opóźniania płatności zajmuje ważne miejsce w programie działania branży budowlanej.

5.1.4 W sektorze tym mamy do czynienia z intensywnym starzeniem się siły roboczej, któremu należy zaradzić poprzez przyciąganie młodych, wykwalifikowanych pracowników.

5.1.5 Niezbędne jest bardziej zdecydowane podejście, by sprostać głównym zagrożeniom, przezwyciężyć słabe strony i zapewnić osiągnięcie celów związanych ze strategią „Europa 2020” i sieciami transeuropejskimi.

5.1.6 Jedynie wysoka jakość projektowania i wykonawstwa zapewni realizację celów w zakresie zrównoważonego budownictwa i zapewni zrównoważoną konkurencyjność branży. Nie można osiągnąć wysokiej jakości projektowania i wykonawstwa na podstawie przetargów opartych wyłącznie na „kryterium najniższej oferowanej ceny” z pominięciem kosztów długoterminowych.

5.1.7 Tradycyjne kierowanie się chęcią uzyskania najniższych kosztów przy udzielaniu zamówień publicznych na usługi budowlane zniechęca przedsiębiorstwa do wprowadzania innowacji w procesy i do inwestowania w nowe, innowacyjne materiały. Dalszą przeszkodą w innowacjach są systemy ubezpieczeniowe, które karzą te przedsiębiorstwa, które pragną różnicować swoje metody pracy lub stosować innowacyjne materiały.

5.1.8 Należy wprowadzić konkretne środki, by zaradzić nierównym warunkom konkurencji między przedsiębiorstwami w krajach OECD a krajach BRIC.

5.1.9 Jako możliwą zachętę należy ponownie rozważyć zmniejszenie stawek VAT-u, by uprzystępnąć ceny mieszkań.

5.1.10 Państwa członkowskie muszą ponadto rozwijać i wzmacniać partnerstwo społeczne w branży budowlanej, które zaowocowało utworzeniem szeregu tzw. parytetowych organizacji pozarządowych. Należy także rozwijać i wzmacniać dialog społeczny w celu sprostania bardzo konkretnym wyzwaniom stojącym przed tą branżą (bezpieczeństwo i higiena pracy, szkolenia, płatne urlopy itp.).

5.1.11 Równie celowe i niezbędne jest przyjęcie kodeksu etycznego, by zmniejszyć wpływ korupcji.

5.1.12 Należy także lepiej komunikować się w kwestii polityki inwestycyjnej, by ulepszyć strategie przedsiębiorstw, które obecnie opierają się głównie na dążeniu do przetrwania w krótkiej perspektywie czasowej.

5.1.13 Utworzone przez Komisję forum wysokiego szczebla w budownictwie, które rozpocznie działalność w styczniu 2013 r., jest bardzo potrzebne i EKES powinien brać w nim udział.

6. Uwagi ogólne

6.1 Przewiduje się, że rozwój branży budowlanej będzie obejmować:

- charakterystykę energetyczną budynków, efektywne gospodarowanie zasobami w produkcji, transport i stosowanie prefabrykatów w budownictwie i infrastrukturze;
- niskoemisyjną gospodarkę mającą istotny wpływ na budownictwo i branżę budowlaną;
- globalne wyzwania związane z:
  - nierówną konkurencją światową;
  - efektywnością energetyczną;
  - ekologicznymi budynkami;
  - odpornością na klęski żywiołowe;

- klimatem wewnętrznym;
- odzyskiem, recyklingiem i ponownym wykorzystywaniem budynków i materiałów;
- projektowaniem dostosowanym do przyszłych potrzeb klienta;
- starzeniem się siły roboczej;
- procedurami związanymi z udzielaniem zamówień publicznych;
- PPP;
- konkretnymi kwestiami związanymi z BHP;
- etyką przedsiębiorstw.

6.2 Konieczne jest utworzenie „łańcucha troficznego” w branży budowlanej między zainteresowanymi podmiotami: należy zaangażować spółki budowlane, planistów, architektów, projektantów, developerów itp. w dziedziny wiedzy takie jak finanse, ubezpieczenia, udzielanie zamówień, marketing i edukacja.

6.3 W celu zwalczania zjawiska korupcji i zorganizowanej przestępczości spółki budowlane proponują szeroki zakres działań i reform strukturalnych obejmujących:

- Usuwanie obecnych barier technicznych, administracyjnych i regulacyjnych zakłócających procedury przetargowe dotyczące prac infrastrukturalnych, budowlanych i montażowych poprzez uproszczenie konkretnych ram regulacyjnych i stawianie zaangażowanym podmiotom wiążących zobowiązań.
- Zmianę bieżących umów i mechanizmów płatniczych z udziałem funduszy UE poprzez lepszy obieg dokumentów, zwiększenie odpowiedzialności jednostek monitorujących i kontrolnych i wykorzystywanie rachunków powierniczych w przypadku każdego projektu. Przeprowadzanie, zarówno w odniesieniu do beneficjenta, jak i spółki budowlanej, audytu i wspólnej kontroli oraz kontroli krzyżowej dotyczącej należnych płatności i prac współfinansowanych przez poszczególne państwa i UE w ramach projektów realizowanych ze środków UE.

Bruksela, 17 kwietnia 2013 r.

Przewodniczący
Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego
Henri MALOSSE